

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO
606, 627, 693, 736, 738, 739 IR 747 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XIII-P-1319(4)**

2019 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. birželio 27 d. sprendimo Nr. SV-S-1305 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1 punktą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 606, 627, 693, 736, 738, 739 ir 747 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-P-1319(4) (toliau – Projektas) 2 straipsnio nuostatomis, susijusioms su siūlymu Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 627 straipsnio 1 dalies 2 ir 5 punktuose aiškiau išdėstyti vykdomosios bylos sustabdymą ar vykdymo veiksmų atidėjimą skolininkui susirgus, taip pat nustatyti antstolio teisę vykdomąją bylą sustabdyti ar vykdymo veiksmus atidėti ne tik skolininkui susirgus, bet ir dalyvaujant stacionarioje reabilitacijos programoje.

2. Iš esmės pritarti Projekto 1 straipsnyje numatomam teisiniam reguliavimui, tačiau pateikti siūlymą dėl šio teisinio reguliavimo tobulinimo:

Sistemiškai vertinant Projekto 1 straipsnio siūlymą Civilinio proceso kodekso 606 straipsnyje nuo penkerių iki trejų metų sutrumpinti terminą, per kurį vykdomasis raštas gali būti pateiktas vykdyti, nuo 10 iki penkerių metų taip pat turėtų būti sutrumpintas ir Civilinio proceso kodekso 611 straipsnio 4 dalyje nustatytas terminas, per kurį antstolis gali išsiieškoti vykdymo išlaidas vykdomojoje byloje, kurioje, iš dalies įvykdytą ar visiškai neįvykdytą vykdomąjį dokumentą grąžinus išieškotojui, išsiieškomos tik iki vykdomojo dokumento grąžinimo priskaičiuotos vykdymo išlaidos. Šis penkerių metų vykdymo išlaidų priverstinio išieškojimo senaties terminas atitiktų Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 672 straipsnio 3 dalyje nustatytą baudos priverstinio išieškojimo senaties terminą. Nesutrumpinus Civilinio proceso kodekso 611 straipsnio 4 dalyje nustatyto vykdymo išlaidų priverstinio išieškojimo senaties termino, nebus pasiektas Projekto aiškinamajame rašte iškeltas tikslas palengvinti skolininkui finansinę naštą, nes praktikoje pasitaikys situacijų, kai, vykdomąjį dokumentą, pagal kurį visiškai ar iš dalies nebuvo išieškota skola, pateikus antstoliui vykdyti pakartotinai, tuo pačiu metu bus vykdoma ne tik vykdomoji byla, kurioje išieškoma vykdomajame dokumente nurodyta skola, bet ir anksčiau pagal šį vykdomąjį dokumentą užvestose vykdomosiose bylose bus išieškomos iki vykdomojo dokumento grąžinimo išieškotojui apskaičiuotos vykdymo išlaidos.

3. Nepritarti Projekto 2 straipsnio siūlymui Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio 1 dalį papildyti nuostatomis, suteikiančiomis antstoliui teisę atsižvelgus į pablogėjusią skolininko turtinę padėtį atidėti vykdymo veiksmus arba skolos išieškojimą išdėstyti dalimis iki

trejų metų ir Projekto 2 straipsnyje numatomiems Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio 2 dalies pakeitimams, Projekto 3, 4, 5, 6 ir 7 straipsniams dėl šių priežasčių:

3.1. Projekto 2 straipsnyje siūloma Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatyti antstolio teisę atsižvelgus į pablogėjusią skolininko turtinę padėtį atidėti vykdymo veiksmus arba skolos išieškojimą išdėstyti dalimis iki trejų metų, tačiau neatsižvelgiama į tai, kad Civilinio proceso kodekso 284 straipsnio 1 dalies nuostatomis skolininkui jau suteikta teisė prašyti teismo sprendimo vykdymą atidėti ar jį išdėstyti, taip pat pakeisti sprendimo vykdymo tvarką. Atsižvelgiant į tai, Projekto nuostatos antstoliui suteiktą teisę revizuoti teismų sprendimus – pakeisti teismo jau nustatytą sprendimo vykdymo tvarką. Be to, neaišku, kaip Projekto nuostatas, suteikiančias antstoliui teisę skolos išieškojimą išdėstyti dalimis iki trejų metų, reikėtų taikyti tais atvejais, kai išieškojimą iš to paties skolininko vykdo skirtingi antstoliai, kurie nustato skirtingą išieškojimo tvarką. Jeigu šiuo metu Civilinio proceso kodekso 736 straipsnyje nustatyti vienodi procentiniai išskaitų dydžiai visiems tos pačios reikalavimų eilės išieškojimams ir išskaitytos sumos Civilinio proceso kodekso 754 straipsnyje nustatyta tvarka paskirstomos visose dėl to paties skolininko vykdomose vykdomosiose bylose, tai Projekto 2 straipsnyje numatomos Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio nuostatos skirtingiems antstoliams suteiktą galimybę tam pačiam skolininkui nustatyti skirtingo dydžio išskaitas (dalis), tačiau iš to paties skolininko darbo užmokesčio vienu metu išskaityti skirtingo dydžio procentinių išskaitų būtų neįmanoma.

3.2. Projekto 2 straipsnyje siūloma Civilinio proceso kodekso 627 straipsnyje taip pat nustatyti, kad antstolis turi panaikinti savo patvarkymą dėl vykdymo veiksmų atidėjimo ar skolos išieškojimo išdėstymo, jeigu tam prieštarauja išieškotojas, tačiau identiška antstolio teisė vykdomąją bylą visiškai ar iš dalies sustabdyti arba atidėti vykdymo veiksmus jau yra nustatyta Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio 1 punkte, tad Projekto 2 straipsnyje numatomas minėtas siūlymas naujų teisinių santykių ar pasekmių nesąlygoja. Galiojančiu teisiniu reguliavimu skolininkui suteikiama galimybė su išieškotoju derėtis dėl abiem šalims priimtino skolos grąžinimo būdo ir termino. Jeigu dėl skolos mokėjimo atidėjimo sutariama, išieškotojas turi teisę prašyti antstolio visiškai ar iš dalies sustabdyti vykdomąją bylą ar vykdymo veiksmus atidėti, jeigu dėl skolos mokėjimo nesutariama, – išieškotojas neteikia antstoliui prašymo dėl vykdomosios bylos sustabdymo ir jokių teisinių ginčų dėl to nekylo, t. y. sprendimą atidėti vykdymo veiksmus antstolis priima tik esant iš anksto išreikštai šalių valiai. Projekto 2 straipsnyje numatomais Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio pakeitimais siūloma, kad vykdymo veiksmų atidėjimas galėtų būti atliekamas ne tik išieškotojo, bet ir skolininko tiesiogiai antstoliui pateikiamu prašymu, t. y. nesant išankstinio išieškotojo pritarimo, kartu nustatant, kad vykdymo veiksmų atidėjimas panaikinamas, jeigu tam prieštarauja išieškotojas. Atsižvelgiant į tai, kad tiek išieškotojui, tiek antstoliui ekonomiškai naudingiau, jog vykdymo veiksmai nebūtų atidedami (išieškotojas greičiau atgautų skolą, o antstolis – vykdymo išlaidas), iš anksto nesuderinus vykdymo veiksmų atidėjimo su išieškotoju, padidės teismų darbo krūvis, nes antstoliui netenkinus skolininko prašymo atidėti vykdymo veiksmų atlikimą ginčas bus nagrinėjamas teisme.

3.3. Sistemškai vertinant tai, kad Administracinių nusižengimų kodekso 672 straipsnio 3 dalyje nustatyta, jog nutarimo skirti baudą priverstinio vykdymo senaties terminas yra

penkeri metai, pritarus Projekto 2 straipsnyje pateiktam siūlymui Civilinio proceso kodekso 627 straipsnio nuostatomis suteikti antstoliui teisę skolos išieškojimą išdėstyti dalimis iki trejų metų, praktikoje padaugės atvejų, kai administracinės baudos nebus išieškomos dėl suėjusio išieškojimo senaties termino. Toks išieškojimo procesas neužtikrins administracinių baudų išieškojimo ir neatitiks Administracinių nusižengimų kodekso 22 straipsnio 2 dalyje nustatytos administracinių nuobaudų paskirties nubausti administracinius nusižengimus padariusius asmenis ir atgrasyti juos nuo administracinių nusižengimų ar nusikalstamų veikų darymo, taip pat paveikti administracinius nusižengimus padariusius asmenis, kad jie laikytųsi įstatymų ir daugiau minėtų pažeidimų nedarytų.

3.4. Projekto 3 straipsnio siūlymas Civilinio proceso kodekso 693 straipsnyje nustatyti, kad turto realizavimas Civilinio proceso kodekso VI dalyje nustatyta tvarka ne tik panaikintų visus to turto areštus, bet ir išlaisvintų nuo priverstinės hipotekos neatsižvelgiant į tai, kurio kreditoriaus naudai vykdomas išieškojimas, nesuderinamas su Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.170 straipsnio 6 dalimi, kurioje nustatyta, kad, perleidžiant įkeistą daiktą kito asmens nuosavybėn, hipoteka seka paskui daiktą, ir 4.197 straipsnio 1 dalimi, kurioje nustatyta, kad priverstinis įkeisto daikto realizavimas išlaisvina jį nuo visų galiojančių hipotekų tik tuo atveju, jeigu yra išieškoma hipotekos kreditoriaus prašymu. Pritarus minėtiems Projekto 3 straipsnio siūlymams nebūtų užtikrintas tinkamas hipotekos kreditoriaus interesų gynimas tais atvejais, kai iš įkeisto daikto būtų išieškoma ne hipotekos kreditoriaus naudai. Atsižvelgiant į minėtas Civilinio kodekso nuostatas, hipoteka, įskaitant priverstinę, turėtų baigtis tik tuo atveju, kai įkeistas turtas realizuojamas ne bet kurio, o hipotekos kreditoriaus prašymu. Siekiant užtikrinti, kad šiuo atveju hipoteka būtų išregistruota, Civilinio proceso kodekso 746 straipsnio 3 dalyje jau yra nustatyta antstolio pareiga hipotekos kreditoriaus prašymu priverstinai realizavus įkeistą daiktą apie tai pranešti Lietuvos Respublikos hipotekos registruui.

3.5. Projekto 4 ir 5 straipsnių siūlymai Civilinio proceso kodekso 736 ir 738 straipsnių nuostatomis suteikti antstoliui teisę administracines baudas išieškoti iš Civilinio proceso kodekso 738 straipsnyje nurodytų laikinojo nedarbingumo atvejais mokamų socialinio draudimo išmokų ir nedarbo socialinio draudimo išmokų reikštų, kad administracinės baudos būtų prilyginamos pirmosios eilės reikalavimams, nes šiuo metu iš nurodytų išmokų galima išieškoti tik pagal teismo sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo ir pagal teismo sprendimą dėl žalos, padarytos asmenį suluošinus ar kitaip sužalojus jo sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę, atlyginimo, o Projekto 6 straipsniu keičiamos Civilinio proceso kodekso 739 straipsnio nuostatos, suteikiančios teisę administracines baudas išieškoti iš Civilinio proceso kodekso 739 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytų išmokų, mokamų pagal Lietuvos Respublikos šalpos pensijų įstatymą ir Lietuvos Respublikos tikslinių kompensacijų įstatymą, bei iš kitų tikslinių socialinių išmokų, pašalpų ir kompensacijų iš valstybės bei savivaldybių biudžetų socialinei paramai nepasiturintiems gyventojams teikti, administracinėms baudoms suteiktų ypatingą teisinį socialinį statusą ir prioritetą, palyginti su kitais, tarp jų ir socialiai opiais, išieškojimais, nes jokie kiti išieškojimai iš nurodytų išmokų nebūtų vykdomi. Be to, įvertinus tai, kad Civilinio proceso kodekso 738 straipsnyje ir 739 straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodytos išmokos yra valstybės socialinė parama, mokama tik ypatingais atvejais: asmenims susirgus, netekus darbo, negaunantiems kitų pajamų arba gaunantiems itin mažas pajamas, taip pat asmenims,

turintiems specialiųjų nuolatinės slaugos ar nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikių ir pan., t. y. skirtos užtikrinti, kad jie galėtų patenkinti bent minimalius poreikius, minėti Projekto 4, 5 ir 6 straipsniuose numatomi siūlymai prieštarauja ne tik valstybės socialinės apsaugos politikai, bet ir Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 117.1 papunktyje numatytam įsipareigojimui įgyvendinti aktyvias skurdo ir socialinės atskirties mažinimo priemones.

3.6. Projekto 7 straipsnyje numatomos Civilinio proceso kodekso 747 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios pareigą priverstinę hipoteką (įkeitimą) nustačiusiam mokesčių ar Valstybinio socialinio draudimo fondo administratoriui per 30 dienų prisijungti prie išieškojimo, ne tik nepagrįstai ribotų kreditoriaus teisę spręsti, kada inicijuoti priverstinį išieškojimo procesą, bet ir prieštarautų Civilinio proceso kodekso 626 straipsnio 2 dalies 4 punktui, kuriame nustatyta antstolio pareiga sustabdyti turto realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą, jeigu hipotekos kreditorius neprisijungia prie išieškojimo ir išieškoma iš atitinkamai įkeisto turto ar hipoteka įkeisto turto. Be to, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 103 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad priverstinė hipoteka (įkeitimas) gali būti nustatoma (-as) ne išieškant mokestinę nepriemoką, bet siekiant užtikrinti mokestinės prievolės įvykdymą, t. y. priverstinės hipotekos (įkeitimo) nustatymo momentu mokestinė nepriemoka dar nėra susidariusi. Taip pat aktualu, kad Civilinio kodekso 4.196 straipsnio 1 dalyje nurodyti atvejai, kuriais hipotekos kreditorius turi teisę reikalauti patenkinti hipoteka užtikrintą reikalavimą nesuėjus terminui, įskaitant atvejį, kai kiti kreditoriai į hipotekos objektą nukreipia išieškojimą. Ši nuostata sistemiškai suderinta su Civilinio proceso kodekso 747 straipsnio nuostatomis, kad išieškojimas trečiųjų asmenų naudai iš įkeitimu ar hipoteka įkeisto turto galimas tik hipotekos ar įkeitimo kreditoriaus sutikimu, o šiam nesutikus, kad būtų išieškoma iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto turto, arba per 14 dienų nepateikus antstoliui savo rašytinio sutikimo dėl išieškojimo išieškoti iš hipoteka ar įkeitimu įkeisto turto negalima. Pritarus Projekto 7 straipsnio siūlymams priverstinės hipotekos kreditorių padėtis taptų komplikauta ir nebūtų užtikrintas asmenų lygiateisiškumo principas, nes priverstinės hipotekos kreditorių interesai būtų saugomi ne tiek, kiek kitų rūšių hipotekų kreditorių.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras